

NURMIJÄRVEN MYLLYKOSKEN ALUEEN KASVILLISUUSSELVITYS

Marko Vauhkonen

2.11.2015

NURMIJÄRVEN MYLLYKOSKEN ALUEEN KASVILLISUUSSELVITYS

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	4
3 Tulokset	5
3.1 Yleiskuvaus	5
3.2 Arvokkaat luontokohteet.....	15
3.3 Merkittävät kasviesiintymät	17
4 Alueen käyttöä ja hoitoa koskevat suositukset.....	18
5 Ehdotus luontopolkua varten.....	19
6 Lähteet ja kirjallisuus.....	21

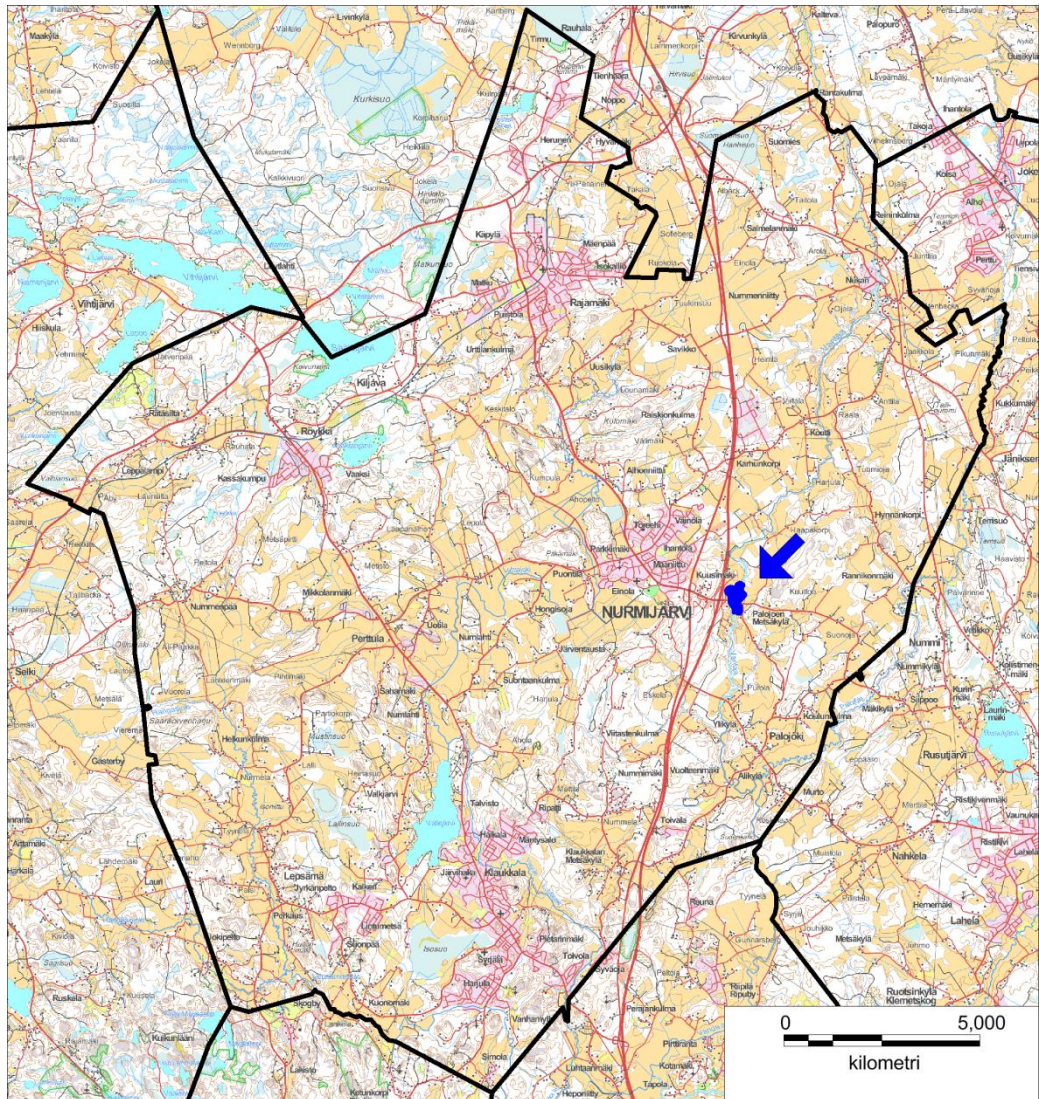
Kansi: Näkymä keväiseltä Myllykoskelta.

Pohjakartat © Maanmittauslaitos.

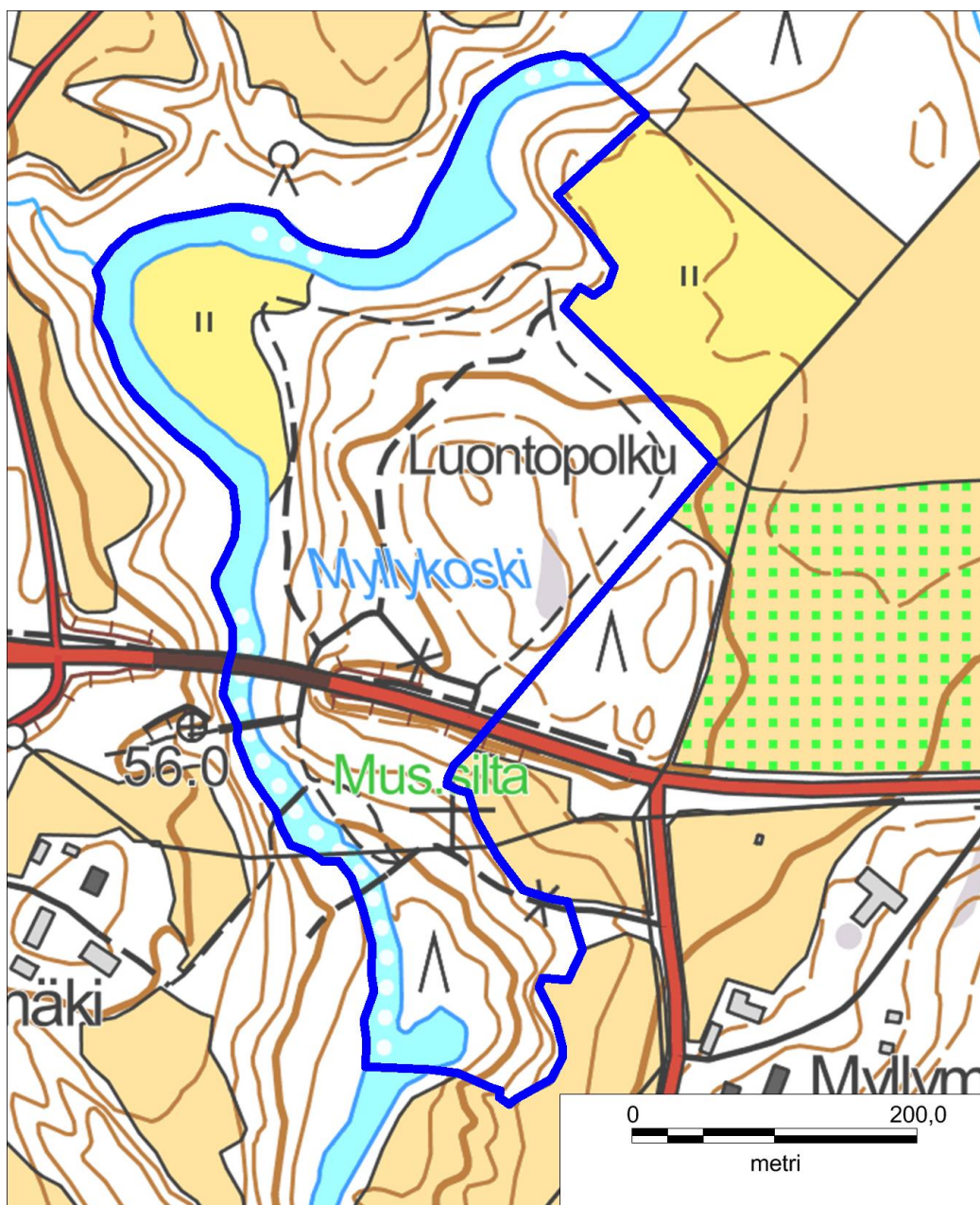
Valokuvat © Marko Vauhkonen.

1 JOHDANTO

Nurmijärven Kirkonkylän itäpuolella sijaitsevan Vantaanjoen Myllykosken ranta-alueella (kuva 1) sijaitsee luontopolku, jota ollaan kehittämässä. Kehittämistyön lähtöaineistoksi tarvitaan ajantasaista tietoa mm. alueen kasvillisuus- ja luontotyypeistä ja niiden kasvistosta. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tilasi Myllykosken alueen (kuva 2) kasvillisuus- ja kasvistoselvityksen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä, jossa työn on tehnyt biologi, FM Marko Vauhkonen. Toimeksiantoon kuuluivat myös arvokkaiden luontokohteiden inventointi sekä ehdotus luontopolun taulujen sijainnista ja aiheista.

Kuva 1. Myllykosken selvitysalueen sijainti Nurmijärven Kirkonkylän itäpuolella (sininen rasteri, jota nuoli osoittaa).

Kuva 2. Myllykosken selvitysalueen rajaus (sininen viiva).

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus toimitti työssä käytettäväksi aiempia tietoja ja aineistoja Myllykosken alueen kasvillisuudesta (Mosatonttu Oy 2010, Toivonen 1983, Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1990).

Myllykosken alueen kasvillisuus- ja luontotyyppejä sekä putkilokasvistoa ja arvokkaita luontokohteita inventoitiin 21.5. ja 25.7.2015. Selvitysalue käveltiin maastokäynneillä kattavasti läpi niin, että kulkureitit sijaitsivat maaston piirteistä riippuen enintään 20–50 metrin päässä toisistaan. Alue jaettiin kuvioihin kasvilli-

suuden sekä osin myös puuston perusteella. Kuvioinnissa hyödynnettiin Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvaa ja rajojen paikantamisessa käytettiin apuna GPS-laitetta (Garmin 62s). Kuvioilta inventoitiin ja kirjattiin muistiin luonto- tai kasvillisuustyyppi sekä puuston ja aluskasvillisuuden yleis- ja mahdolliset erityispiirteet.

Maastossa selvitettiin arvokkaiden luontokohteiden esiintyminen. Näitä ovat mm. luonnonsuojelulain 29 §:n mukaiset suojellut luontotyytit, vesilain 2 luvun 11 §:n mukaiset pienvesikohteet, metsälain 10 §:n mukaiset elinympäristöt, Suomessa uhanalaiset tai silmälläpidettävät luontotyytit (Raunio ym. 2008a, b) sekä kohteet, jotka täyttävät METSO-ohjelman kriteerit (Ympäristöministeriö 2008).

3 TULOKSET

3.1 Yleiskuvaus

Suurin osa Myllykosken selvitysalueesta on lehtomaista kangasmetsää. Tuoretta kangasmetsää ja lehtoja tavataan vähäisessä määrin. Puusto on suurimmassa osassa aluetta uudistuskypsää tai varttunutta; poikkeuksen tekevät muutamat kuviot, joiden puusto on hakattu. Metsiä on hoidettu niin, että lahoppuuta on suurimmassa osassa aluetta hyvin vähän. Lisäksi alueella on aiemmin laidunkäytössä ollut niitty.

Kasvillisuutta kuvataan seuraavassa tarkemmin kuvioittain. Kuvioiden (1–21) sijainti ja rajausta ilmenevät kuvista 3 ja 8. Kuvioinnista on jätetty pois pysäköinti-alue, Siippoontie reuna-alueineen sekä lähes koko jokiuoma.

Kuvio 1

Jokiuomaan viettävän rinteiden uudistuskypsä tai varttunut kuusikko. Sekapuuna kasvaa koivua, haapaa ja vähän mäntyä sekä rinteiden tyvellä tervaleppää. Alikasvoksena tavataan lisäksi pihlajaa, harmaaleppää ja raitaa. Pensaista tavataan taikinarjua. Kasvillisuus on lehtomaista kangasta, vaikka paikoin rinteiden tyvellä kasvillisuus läheneekin lehtoa. Rinteillä kenttäkerroksessa vallitsevat mustikka, puolukka, käenkaali, oravanmarja, valkovuokko ja kevätpiippo. Lisäksi tavataan ahomansikkaa, metsäkastikkaa, metsäalvejuurta, pikkutalvikkia ja kultapiiskua. Niukkana esiintyvät mm. yövilkka, lehtoleinikki ja mustakonnanmarja. Kuvion pohjoisosassa on tuulenkaadon paljastamalle alueelle levinnyt pelto- ja suo-ohdaketta, lehtopalsamia, kevätleinikkiä ja terttuseljaa. Kuviolla on arvokas pienvesikohde, noro (ks. alaluku 3.2).

Kuvio 2

Kapea savinen rantatasanne, jonka pohjoispäässä on pienialainen, lähes kasviton kalliopaljastuma. Tasanteella kasvaa mm. korpikastikkaa, korpikaislaa, röllejä ja nurmikoita, rönsyleinikkiä, karhunputkea, voikukkia, mesiangervoa, nokkosta, komealupiinia, maitohorsmaa, vesihierakkaa, pullo- ja viiltosaraa, mukulaleinik-

kiä, pietaryrttiä, piharatamoa, kevätlehtoleinikkiä, keltaängelmää, rentukkaa ja rantakanankaalia. Reunapuustona on tervaleppää, haapaa, koivua ja pajuja.

Kuva 3. Myllykosken selvitysalueen pohjoisosan kasvillisuuskuviot (punaiset viivat ja numerot 1–14).

Kuvio 3

Tulvasanteen kostea niitty on kasvillisuudeltaan edustava. Sarojen, kastikoiden ja muiden heinien sekä rentukan, nokkosen ja mesiangervon lisäksi tavataan runsaasti mukulaleinikkiä. Muuta lajistoa ovat mm. kevätlinnunsilmä, keltaängelmä, rohtovirmajuuri, lehtopalsami ja lehtotähtimö sekä melko niukkoina esiintyvät lehtoleinikki ja niittyluhtalitukka.

Kuva 4. Rantatasanne kuviolla 2.

Kuva 5. Kukkivia mukulaleinikkejä kuviolla 3.

Kuvio 4

Alava, ajoittain kevättulvan alle jäävä niemi on entistä laidun aluetta. Nykyisin kuvio on kosteapohjaista suurruohojen ja heinien vallitsemaa niittyä. Valtalajeja ovat nokkonen, viiltosara, mesiangervo, nurmipuntarpää, niittynurmikka, rönsyröllä, voikukat, mukulaleinikki, kastikat, rönsyleinikki, ranta-alpi, maitohorsma, vadelma ja karhunputki. Lisäksi tavataan keltaängelmää, lehto- ja kevätlehtoleinikkiä, lehtopalsamia, syyläjuurta ja hieman niittyluhtalitukkaa. Niitty on alkanut pensoittua (kiiltopaju) ja reunoiltaan jo metsittyäkin (harmaaleppä, tuomi, pajut, haapa ja koivu). Puustoltaan tiheimmillä paikoilla kasvaa aluskasvillisuutena mukulaleinikkiä ja lehtotähtimöä sekä muutamia näsiäpensaita. Kuvio on kehittyneessä alavalta osaltaan kosteaksi lehdoksi ja reunoiltaan tuoreeksi lehdoksi, jos luontaisen sukkession annetaan edetä.

Kuvio 5

Rinteelle ja sen alaosaan sijoittuvan kuvion puustona on varttunutta haapaa, koivua, mäntyä sekä kuvion eteläosassa myös kuusta. Alikasvoksena tavataan mm. pihlajaa, harmaaleppää ja raitaa. Pensaskerroksessa on em. puiden taimien lisäksi näsiää, metsäruusua, taikinamarjaa ja vähän lehtokuusamaa. Kenttäkerroksessa tavataan mustikkaa, puolukkaa, sini- ja valkovuokkoa, nuokkuhelmikkää, käenkaalia, kevätlinnunhernettä, lehto- ja kevätlehtoleinikkiä sekä kevät- ja lehtotähtimöä. Kasvillisuus on lähinnä lehtomaista kangasta, mutta se saa paikoin valorinteille tyypillisesti lehdon piirteitä.

Kuvio 6

Kuvio on puustoltaan vastaavaa lehtomaisen kankaan kuusikkoa kuin kuviolla 8. Alue erotettiin omaksi kuviokseen, koska sen aluskasvillisuus poikkeaa viereisistä kuvioista. Tämän kuvion keskiosassa mustikka puuttuu kenttäkerroksesta kokonaan ja reunoillakin se on ympäristöä niukempi. Kasvillisuus on kuitenkin luokiteltavissa lehtomaiseksi kankaaksi, sillä varsinainen lehtoruohosto puuttuu tai esiintyy hyvin niukkana. Kenttäkerroksen valtalaji on laajalla alueella metsäkorte, mikä saattaa viitata alkavaan soistumiseen. Lisäksi tavataan kevätpiippoa, käenkaalia, jänönsalaattia, metsä- ja kivikkoalvejuurta, sormisaraa, metsäkastikkaa, ahomansikkaa ja hiirenporrasta. Pensaskerroksessa on puiden taimien lisäksi vain vadelmaa.

Kuvio 7

Kuviolla aiemmin kasvanut kuusikko on kaadettu ja tilalle on istutettu jaloja lehtipuita: metsälehmusta, vuorijalavaa, vaahteraa ja saarnea. Luontaisesti kuviolla kasvaa haapaa, koivua, tuomea, raitaa, harmaaleppää ja pihlajaa. Pensaskerroksessa tavataan mm. taikinamarjaa, lehtokuusamaa ja vadelmaa. Kuvion kasvillisuus on tuoretta lehtoa, jonka kenttäkerroksen lajistoa ovat metsäalvejuuri, hiirenporras, rönsyleinikki, ojakellukka, vuohenputki, nokkonen, jänönsalaatti, kevätpiippo, lehtoleinikki, kevättähtimö, ahomansikka ja sormisara. Kasvillisuus on osin kulttuurivaikutteista eli ihmistoiminnan muuttamaa. Tämä ilmenee siten, että kasvisto ja lajien runsaussuhteet eroavat luonnontilaisesta lehdosta.

Kuvio 8

Kuusikkoa, jonka puusto on enimmäkseen uudistuskypsää ja vain paikoin varttunutta. Sekapuustona kasvaa vähän mäntyä ja koivua sekä alikasvoksena lisäksi pihlajaa, harmaaleppää ja raitaa. Pensaskerroksessa esiintyy taikinamarjaa ja vähän lehtokuusamaa. Kasvillisuus on käenkaali–mustikkatyypin lehtomaista kangasmetsää. Kenttäkerroksessa tavataan mustikkaa, käenkaalia, metsäalvejuurta, metsäkastikkaa, kieloa, valko- ja sinivuokkoa, oravanmarjaa, kultapiiskua, sananjalkaa, ahomataraa, kevätpiippoa, rätvänää, ahomansikkaa, metsäorvokkia, sormisaraa ja lillukkaa. Kuvion pohjois–koillisosan alarinteellä lehtomaisuus lisääntyy ja kasvistossa tavataan myös nuokkuhelmikkää, lehtonurmikkää, kevättähtimöä, metsäkurjenpolvea ja sudenmarjaa. Mustikka on kuitenkin edelleen valtalaji, minkä perusteella alarinne sisällytettiin tähän lehtomaisen kankaan kuvioon.

Kuvio 9

Uudistuskypsää ja osin järeääkin kuusikkoa, jonka puustoa on harvennettu. Alikasvoksena tavataan pihlajaa sekä vähän vaahteraa ja tuomea. Pensaista tavataan taikinamarjaa ja lehtokuusamaa. Kasvillisuus on käenkaali–oravanmarjatyypin tuoretta lehtoa. Kuvion raja on maastossa tulkinnanvarainen, sillä lehto vaihtuu vähittäin kuvion 8 lehtomaiseksi kankaaksi. Kenttäkerroksen lajeja ovat valkovuokko, käenkaali, oravanmarja, mustikka, ahomansikka, metsäkorte, kevättähtimö, sudenmarja, rönsyleinikki, kivikkoalvejuuri, lehtotesma, jänönsalaatti, kevätlehtoleinikki ja lehtonurmikka. Kuvion pohjoispäässä kasvaa niukasti kevätlinnunsilmää savisella maalla lähellä pellonreunaa.

Kuva 6. Tuoretta lehtoa kuviolla 9.

Kuvio 10

Hiekkatien ja jokiuoman välisessä rinteessä kasvaa vanhoja järeitä kuusia sekä nuorempaa lehtipuustoa: vaahteraa, terva- ja harmaaleppää, raitaa, koivua ja haapaa. Tien molemmille reunoille on istutettu jalavia; muutamat lehdestä määritetyt olivat kaikki kynäjalavia. Rinteen lehtomainen kasvillisuus on valon vähäisyydestä johtuen melko niukkaa. Osa rinteestä on lisäksi kivikkoista. Kenttäkerroksessa kasvaa nokkosta, rönsyleinikkiä, metsäkortetta, leskenlehteä, hiirenporasta ja nurmilauhaa. Pensaista tavataan punaherukkaa ja taikinamarjaa. Rantatasanteella kulkevan polun varrella kasvaa rönsyleinikkiä, nokkosta, mesiangervoa, piharatamoa, juolavehnää, rantakukkaa, ranta-alpia, kastikoita, karhunputkea, voikukkia ja nurmilauhaa.

Kuvio 11

Avohakattu kuvio, jossa kasvaa nykyisin taimikko. Kuusen lisäksi pihlaja ja koivu esiintyvät runsaina. Lisäksi kuviolla tavataan todennäköisesti istutettuna vaahteraa ja tammea. Puustossa on myös hieman raitaa sekä kuvion eteläosassa harmaaleppää. Pensaskerroksessa esiintyy taikinamarjaa ja korpipaatsamaa. Kuvion itäreunalla on muutama hakatuista kannoista vesonut pähkinäpensas. Kuvion kasvillisuus on tuoretta-lehtomaista kangasta. Kasvillisuustyyppiä on vaikea määrittää hakkuun jälkeen, sillä aluskasvillisuuden runsaimpia lajeja ovat metsäkastikka, metsälauha, maitohorsma, vadelma ja sananjalka. Muita kenttäkerroksen lajeja ovat mm. mustikka, kultapiisku, metsäalvejuuri, oravanmarja ja kevätpiippo.

Kuvio 12

Tuoreen kankaan kuusikkoa, jonka puusto on uudistuskypsää. Puustoa on harvennettu ja alikasvoksena tavataan pihlajaa, kuusta, harmaaleppää sekä vähän raitaa. Kenttäkerroksessa kasvaa mustikkaa, puolukkaa, sormisaraa, kevätpiippoa, sananjalkaa, metsälauhaa, metsäkastikkaa ja niukasti lillukkaa. Pensaskerroksessa on puiden taimien lisäksi vähän vadellmaa.

Kuvio 13

Harvennettu istutusmännikkö, joka on varttunut kasvatusmetsää. Sekapuustona tavataan vähän koivua ja kuusta sekä alikasvoksena pihlajaa, raitaa, vaahteraa ja kuusta. Kasvillisuus on pääasiassa tuoretta kangasta, joka lähenee kuvion pohjoisosassa lehtomaista kangasta. Lehtomaisen kankaan lajit esiintyvät kuitenkin hyvin niukkoina. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mustikka, puolukka, metsäkastikka, metsälauha, kevätpiippo, kultapiisku ja runsaana esiintyvä sananjalka. Niukkoina esiintyvät mm. metsäalvejuuri, rätvänä, ahomansikka, lillukka ja nuokkotalvikki. Kuvion pohjoispään pienen kumpareen ympäristössä kasvillisuuden lehtomaiset piirteet lisääntyvät. Kasvillisuudessa voi ajatella olevan pienialaisesti jopa kuivan lehdon piirteitä, kun em. lajien lisäksi tavataan hieman kieloa, ahorvokkia, sinivuokkoa, metsäkurjenpolvea, kevätlinnunhernettä ja ahomataraa. Pensaskerroksessa on vähän lehtokuusamaa. Niukkojen kasviesiintymien ja kohteen pienialaisuuden perusteella ei kuitenkaan ole perusteita rajata erillistä kasvillisuustyyppiä kuvioksi.

Kuvio 14

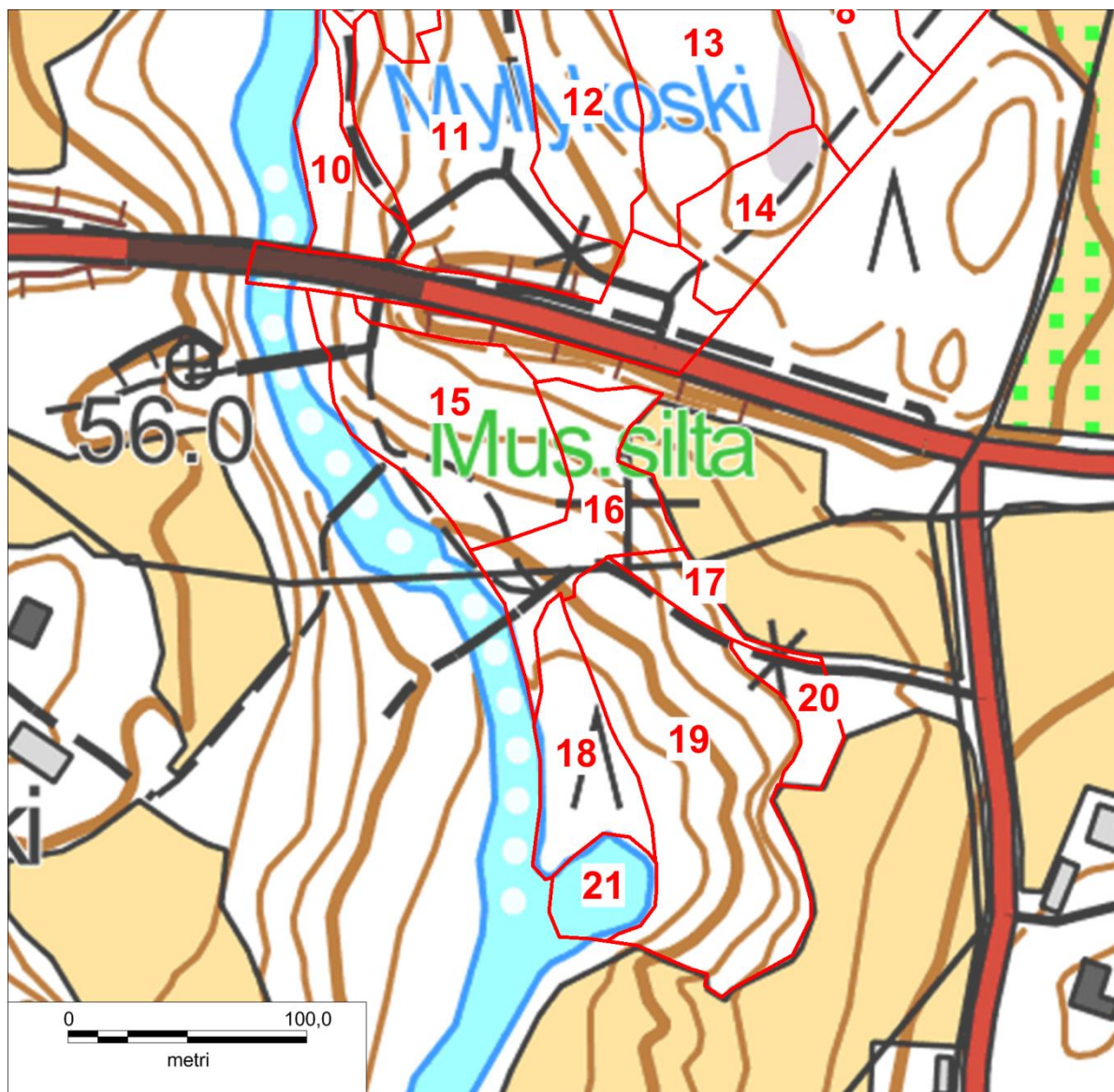
Puoliavoin kallioinen kuvio, jonka puustona on lähinnä harvaa nuorta lehtipuustoa (pihlaja, koivu, reunoilla myös vaahtera ja tuomi) sekä vähän mäntyä. Pensaskerroksessa tavataan melko runsaasti taikinamarjaa ja niukasti metsäruusua. Polun ja kalliopaljastumien reunoilla kasvaa lehtomaisen kangasmetsän lajistoa; mm. valko- ja sinivuokkoa, kevättähtimöä, mustikkaa, sormisaraa, ahomansikkaa ja eri heinälajeja.

Kuva 7. Taikinamarjapensas kuviolla 14.

Kuvio 15

Pääosa kuviosta on uudistuskypsää kuusikkoa. Kuvion pohjoisosassa kasvaa myös koivuja sekä rinteellä mäntyjä. Alikasvoksena tavataan nuorta lehtipuustoa etenkin kuvion pohjoisosassa: raitaa, harmaaleppää, pihlajaa ja vaahteraa. Kuviolla on kohtalaisesti maapuita, joista osa on järeitäkin. Taikinamarja on kuviolla melko runsas, lisäksi lehtopensaista tavataan lehtokuusama niukkana. Lehtomaisen kankaan–tuoreen lehdon kenttäkerroksen lajeja ovat mm. käenkaali, rönsyleinikki, sormisara, jänönsalaatti, kevättähtimö, kevätpiippo ja metsäorvokki. Mustikka puuttuu kuviolta lähes kokonaan ilmeisesti valon puutteen vuoksi.

Kuva 8. Myllykosken selvitysalueen eteläosan kasvillisuuskuviot (punaiset viivat ja numerot 15–21).

Kuvio 16

Kuvion pohjoisosassa kasvaa nuorta sekapuustoa ja keskiosassa lähinnä varttunutta haapaa ja nuorta harmaaleppää. Kenttäkerroksessa tavataan pääosin samaa lajistoa kuin kuviolla 15. Kuvion eteläosassa on puuton voimajohtoaukea sekä tie ja muita kulkuväyliä.

Kuvio 17

Pellon, tien ja voimajohdon rajaama kapea kuvio, jonka puustona on haapaa, raitaa, tuomea, harmaaleppää ja koivua. Kuvion kasvillisuus on luokiteltavissa tuoreeksi lehdoksi, mutta sitä ei voida pitää edustavana. Aluskasvillisuus on niukkaa: käenkaalia, nokkosta, hiirenporrasta, jänönsalaattia, koiranputkea ja vadelmaa.

Kuvio 18

Joen pääuoman ja sivu-uomien väliin jäävä alue. Puuston muodostavat tervaleppä, tuomi, haapa, koivu, harmaaleppä, pajut ja pihlaja. Kuusta ja mäntyä on hyvin vähän. Aluskasvillisuutena on lähinnä tuoreiden lehtojen peruslajistoa: käenkaalia, oravanmarjaa, lehtonurmikkaa, mustikkaa, metsä- ja suo-orvokkia, valkovuokkoa, sudenmarjaa, vuohenputkea, metsäkurjenpolvea ja lehtoarhoa. Lisäksi tavataan melko niukkana mustakonnanmarjaa, koiranvehnää, lehtoleinikkiä ja mukulaleinikkiä. Rantojen lähellä olevilla alavilla paikoilla kasvillisuus saa kostean lehdon piirteitä. Kenttäkerroksessa kasvaa lisäksi mm. kevätlinnunsilmää, me-siangervoa, hiirenporrasta, luhtalemmikkiä, rönsyleinikkiä, ranta-alpia, ojakellukkaa ja korpikaislaa sekä vähän niittyluhtalitukkaa.

Kuva 9. Joen sivu-uoma kuviolla 18.

Kuvio 19

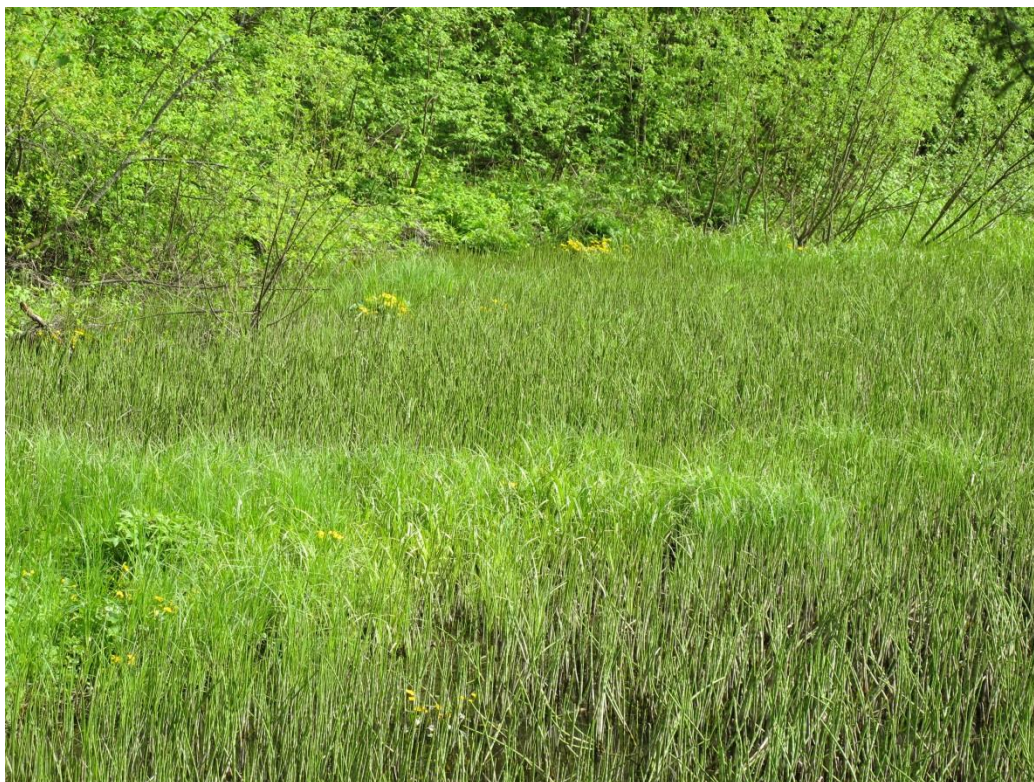
Uudistuskypsää ja osin varsin iäkästä kuusikkoa. Sekapuustona kasvaa vähän mäntyä sekä reunoilla koivua, haapaa ja harmaaleppää. Alikasvoksena tavataan lisäksi pihlajaa ja vaahteraa. Kasvillisuus on lehtomaista kangasmetsää. Aluskasvillisuus on niukkaa ja epäyhtenäistä valon puutteen vuoksi. Kuviolla kasvaa mm. mustikkaa, sormisaraa, käenkaalia, metsätähteä, kevätpiippoa, ahomansikkaa ja metsäorvokkia. Taikinamarja on kuviolla runsas.

Kuvio 20

Omaksi kuviokseen erotettu pysäköintialue ja sen reunametsä, jossa kasvaa lähinnä nuorta lehtipuustoa (harmaaleppä, raita, tuomi, koivu, haapa) ja vähän kuusta. Pensaskerroksessa on melko paljon tertsuseljaa, joka on ilmeisesti peräisin alueelle tuoduista puutarhajätteistä. Aluskasvillisuutena tavataan samaa lajistoa kuin kuviolla 19 ja lisäksi mm. maitohorsmaa, vadelmaa, hiirenporrasta, karhunköynnöstä ja vähän jättipalsamia. Kaksi viimeksi mainittua lajia ovat nekin puutarha-alkuperää. Jättipalsami, karhunköynnös ja tertsuselja on luokiteltu Suomessa haitallisiksi vieraslajeiksi. Vieraslajeja käsitellään tarkemmin luvussa 4.

Kuvio 21

Umpeenkasvava lahdelma, jossa on laajahko kasvusto järvikortetta. Ilmaversoisvyöhykkeessä kasvaa lisäksi ainakin viilto- ja pullosaraa sekä hieman sarjarimpeä. Veden kasaama maa-aines muodostaa niemekkeen, jossa kasvaa sarojen ja heinien lisäksi mm. mukulaleinikkiä, rentukkaa, korpikaislaa ja mesiangervoa. Kuviolla suojaisella vesialueella esiintyy vähän vesitatarta ja ulpukkaa.

Kuva 10. Järvikortteikkaa sekä muuta vesi- ja rantakasvillisuutta kuviolla 21.

Jokiuoma

Vantaanjoen pääuoman vesikasvillisuutta voitiin havainnoida vain rannoilta katselemalla ja kiikaroimalla, minkä vuoksi uposkasvillisuudesta ei tehty sameavetisessä joessa lainkaan havaintoja. Varsinainen (pinnan yläpuolinen) vesikasvillisuus on selvitysalueella niukkaa. Ilmaversoisista tavataan järvikortetta kuvion 21

lisäksi kapeina kasvustoina kuvion 4 rannoilla ja sen itäpuolella. Ojasorsimoa ja ratamosarpiota kasvaa muutamain paikoin vesirajassa ja matalassa vedessä selvitysalueen pohjoisosassa sekä runsaammin kuvion 10 edustalla. Samoilla alueilla tavataan ruokohelpeä ja keltakurjenmiekkää, mutta lähes kaikki kasvustot ovat maalla. Rantapalpakko esiintyi niukkana kuvioden 2 ja 4 edustalla. Vesitatarta ja ulpukkaa tavattiin kuviolla 21.

3.2 Arvokkaat luontokohteet

Vuoden 2015 selvityksessä ei todettu kohteita, jotka täyttäisivät luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien kriteerit. Alueen jalopuumetsiköt eivät ole luontaisesti syntyneitä.

Vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisia vesiluontotyypppejä todettiin selvitysalueella yksi. Kuviolla 1 oleva Vantaanjokeen laskeva noro (kuva 11) on katsottava luonnontilaiseksi ja siten em. lainkohdassa tarkoitetuksi kohteeksi, jonka luonnontilan vaarantaminen on kielletty.

Kuva 11. Luonnontilaiseksi tulkittu noro (punainen rasteri) selvitysalueen koillisosassa.

Kausikuiva noro on uurtanut rinnemaastoon mutkittelevan uoman (kuva 12). Sen reunoilla on puustoltaan harvaa ja varttunutta kuusikkoa. Noron varren aluskasvillisuuteen kuuluvat mm. metsäalvejuuri, metsä- ja korpi-imarre, hiirenporras,

mustikka, valkovuokko, metsäkorte, purolitukka, metsäkurjenpolvi ja jänönsa-laatti.

Kuva 12. Luonnontilainen noro kuviolla 1.

Metsälain 10 §:ssä on lueteltu monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt. Ne ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kohteita, jotka erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi.

Selvitysalueella voidaan em. noron välitön lähiympäristö katsoa tällaiseksi kohteeksi, jonka ominaispiirteitä ovat veden läheisyydestä johtuvat erityiset kasvuolosuhteet ja pienilmasto. Tämä noron lähiympäristö sisältyy kuvan 11 rajaukseen, jonka pinta-ala on noin 0,05 hehtaaria.

Selvitysalueella tavattavia lehtokasvillisuuteen kuuluvien alueiden ei voida katsoa olevan metsälain 10 §:n tarkoittamia reheviä lehtolaikkuja. Kaikilta kohteilta puuttuu laissa mainituista ominaispiirteistä joko lehtomulta tai luonnontilainen/luonnontilaisen kaltainen puusto ja pensaskasvillisuus.

Myllykosken alueella esiintyy Suomessa uhanalaiseksi tai silmälläpidettäväksi luokiteltuja (Raunio ym. 2008a, b) luontotyypppejä. Vantaanjoki mainitaan esimerkkinä *suuret savimaiden joet* -tyypistä. Se on luokiteltu sekä Etelä-Suomessa että koko maassa äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) luontotyyppiksi. Selvitysalueella joen luonnontila on heikentynyt voimakkaasti mm. vesi- ja siltarakentamisen, aiemman uitto- ja voimalaitostoiminnan sekä erilaisen kuormituksen seurauksena.

Siippoontien pohjoispuolinen osuus on säilynyt luonnontilaisempana, mutta sieläkin koskipaikkoja on perattu.

Kuvio 3 (pinta-ala noin 0,11 hehtaaria) ja pääosa kuviosta 4 (pinta-ala noin 1,16 hehtaaria) voidaan katsoa kuuluvaksi tyyppiin *kosteat ruohoniityt*. Tämä luontotyyppi on luokiteltu sekä Etelä-Suomessa että koko maassa äärimmäisen uhanalaiseksi (CR). Kuvioiden rajaukset ilmenevät kuvasta 3 ja niiden kasvillisuutta on kuvattu alaluvussa 3.1.

Lehdoista *tuoreet keskiravinteiset lehdot* on luokiteltu sekä Etelä-Suomessa että koko maassa vaarantuneeksi (VU) luontotyyppiksi. Tähän ryhmään kuuluvat mm. käenkaali-oravanmarjatyyppin lehdot. Selvitysalueella tuoretta lehtoa ovat kuviot 7 (pinta-ala noin 0,40 hehtaaria), 9 (pinta-ala noin 0,77 hehtaaria) ja 17 (pinta-ala noin 0,09 hehtaaria). Lisäksi lehtokasvillisuutta on kuviolla 18. Täällä vaihtelevat pienipiirteisesti tuoreen ja kostean lehdon piirteitä omaavat laikut, joita on mahdotonta rajata erikseen kartalle. Koko kuvion pinta-ala on 0,32 hehtaaria, mutta siihen sisältyvät myös joen sivu-uomat, joita ei näy peruskartassa. *Kosteat keskiravinteiset lehdot* on luokiteltu sekä Etelä-Suomessa että koko maassa silmälläpidettäväksi (NT) luontotyyppiksi.

METSO-ohjelman kriteerien (Ympäristöministeriö 2008) perusteella voidaan kuviot 9 ja 18 katsoa luokan II lehdoiksi sekä kuviot 7 ja 17 luokan III lehdoksi. Kuvio 15 (pinta-ala noin 0,64 hehtaaria) voidaan katsoa luokan II runsaslahopuustoiseksi kangasmetsäksi, vaikka lahoppuun määrä vaihtelee suuressi kuvion eri osissa. Keskimäärin lahoppuuta on kuitenkin yli 5 m³ hehtaarilla.

Kaikki edellä mainitut arvokkaat luontokohteet voidaan katsoa paikallisesti arvokkaiksi.

3.3 Merkittävät kasviesiintymät

Myllykosken alueelta ei ole aiempia tietoja EU:n luontodirektiivin liitteiden II tai IV(b) kasvilajien, erityisesti suojeltavien tai uhanalaisten putkilokasvilajien esiintymisestä. Tällaisia lajeja ei tavattu myöskään vuoden 2015 selvityksessä.

Muista ns. Punaisen kirjan (Rassi ym. 2010) lajeista tavattiin niittyluhtalitukkaa, joka on luokiteltu Suomessa silmälläpidettäväksi (NT) lajiksi. Luhtalitukan kasvupaikat ilmenevät kuvasta 13. Kuviolla 3 todettiin yhteensä 14 yksilöä (5+3+6 yksilöä, kasvupaikat idästä länteen). Kuviolla 4 tavattiin vain kaksi yksilöä ja kuviolla 18 neljä yksilöä luhtalitukkaa. Kaikki tavatut yksilöt olivat fertiilejä.

Niittyluhtalitukka on myös tarkasteluvyöhykkeellä 2a alueellisesti uhanalainen (RT) laji. Selvitysalueella ei tavattu muita alueellisesti uhanalaiseksi luokiteltuja putkilokasvilajeja.

Kuva 13. Niittyluhtalitukan todetut kasvupaikat (punaiset ympyrät) Myllykosken alueella.

4 ALUEEN KÄYTTÖÄ JA HOITOA KOSKEVAT SUOSITUKSET

Luonnonsuojelualueen perustaminen

Myllykosken alue on luonnoltaan monimuotoinen ja erityisiä luontoarvoja sisältävä kokonaisuus. Pääosa alueen metsästä on puustoltaan varttunutta tai uudistuskypsää. Vallitsevien lehtomaisten kankaiden lisäksi alueella on myös tuoretta kangasmetsää, lehtoja, rantaniittyjä ja jokiluontoa. Monet alueen luontotyypeistä on luokiteltu Suomessa uhanalaiseksi tai silmälläpidettäväksi (ks. tarkemmin alaluku 3.2). Myllykosken alueella on myös arvokas pienvesikohde (noro) sekä METSO-ohjelman kriteerit täyttäviä metsäkuvioita. Kokonaisuutta voidaan pitää vähintään kunnan tasolla tarkasteltuna merkittävänä ja arvokkaana.

Myllykosken alue sopisi hyvin rauhoitettavaksi luonnonsuojelualueena. Kokonaisuus täyttää hyvin luonnonsuojelulaissa todetut perustamisedellytykset. Alueelle voitaisiin vahvistaa rauhoitusmääräykset, jotka mahdollistaisivat virkistyskäytön jatkumisen sekä esim. rakenteiden korjaamisen ja luonnonhoitotoimet tarvittaessa.

Metsien hoito

Myllykosken alueen metsiä on hoidettu pitkään talous- ja virkistyskäytön lähtökohdista. Tästä johtuen useimmat alueen metsäkuvioista ovat puustoltaan varsin tasaikäisiä ja -rakenteisia. Metsien hoidossa tulisi jatkossa huomioida paremmin alueen kasvillisuuteen ja eläimistöön (linnusto) liittyvät arvot. Puuston hakkuista tulisi tehdä vain luonnonhoidollisin perustein ja pienialaisesti, esim. puulajiston monipuolistamiseksi tai istutetun lehtipuuston elinmahdollisuuksien parantamiseksi. Avohakkuista ei tulisi tehdä lainkaan, sillä ne johtavat mm. arvokkaan aluskasvillisuuden muuttumiseen.

Vaikka Myllykosken alueen puusto on suurelta osin iäkästä, ei metsissä ole juurikaan kuollutta puuta. Lahopuun lisääminen olisi suositeltava toimenpide, jolla voitaisiin lisätä alueen merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Lahopuun määrä kasvaa tulevaisuudessa luontaisestikin puuston ikääntyessä, mutta kehitystä voidaan nopeuttaa keinotekoisesti. Alueella mahdollisesti kaatuvaa tai kuolevaa puustoa ei tulisi korjata pois, vaan se tulisi jättää alueelle lahoamaan. Polkujen lähellä kasvavat huonokuntoiset puut voidaan kaataa ja poluille kaatuneet puut raivata pois, mutta nämäkin tulisi jättää syrjemmälle lahoamaan.

Vieraslajien hävittäminen

Vieraslajit ovat eliölajeja, jotka ovat levinneet luontaiselta levinneisyysalueeltaan uudelle alueelle ihmisen mukana joko tahattomasti tai tarkoituksella. Jotkin vieraslajeista menestyvät hyvin ja ovat huomattava uhka alkuperäislajeille, ekosysteemeille, viljelykasveille, metsätaloudelle tai muille elinkeinoille. Tällaisia selkeitä haittoja aiheuttavia vierasperäisiä lajeja kutsutaan haitallisiksi vieraslajeiksi. Lisätietoja aiheesta löytyy verkko-osoitteesta www.vieraslajit.fi.

Suomessa tuli 1.1.2016 voimaan vieraslajilaki. Sen tarkoituksena on estää haitallisimpien vieraslajien maahantuonti, niiden kasvattaminen tai päästäminen ympäristöön. Myllykosken selvitysalueella tavattiin kuviolla 20 jättipalsamia, karhunköynnöstä ja terttuseljaa, jotka on luokiteltu Suomessa haitallisiksi vieraslajeiksi. Lajit ovat saapuneet alueelle tuodun puutarhajätteen mukana. Vieraslajien kasvustot tulisi hävittää alueelta.

5 EHDOTUS LUONTOPOLKUA VARTEN

Ehdotuksen lähtökohtana on ollut se, että luontopolku kiertää jatkossakin saman reitin kuin nykyisin. Reitin varrelle on mielekästä sijoittaa 6–7 rastitaulua, joissa kerrotaan alueen luonnosta. Tällöin tauluista noin kolme voisi keskittyä kasvillisuuteen.

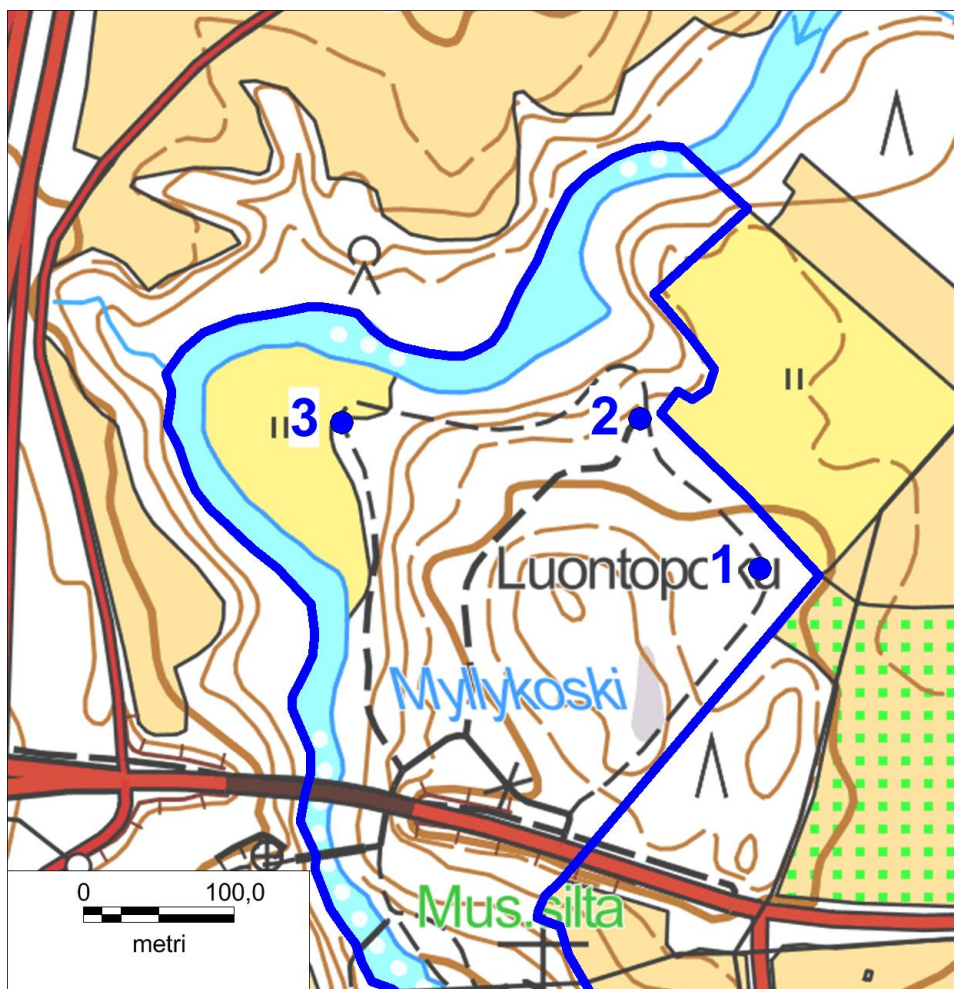
Ehdotus kasviaiheisten rastitaulujen sisällöksi (numerointi viittaa kuvaan 14):

1. Lehtokasvillisuus. Mitä lehdot ovat, lehtojen ominaispiirteet ja esiintyminen, lehtojen merkitys luonnon monimuotoisuudelle ja suojelutarve. Esimerkkejä tällä paikalla tavattavista lehtolajeista: käenkaali, oravanmarja, valkovuokko, kevät-tähtimö, lehtotesma ja jänönsalaatti. Kaikkien em. lajien esittely ja kuvat eivät

todennäköisesti mahdu luontopolkutauluun. Tämä voidaan ratkaista laittamalla opasteeseen QR-koodi, jonka avulla voi älypuhelimella hakea lisätietoja tätä varten tehdyltä verkkosivulta.

2. Jalot lehtipuut. Mitä käsitteellä tarkoitetaan, lajit sekä niiden historia ja levinneisyys Suomessa. Tällä kuviolla tehty hakkuut, istutukset ja niiden tarkoitus. Kuvat puulajien lehdistä niiden tunnistamista varten. Jalojen lehtipuiden laajempi esittely voidaan sijoittaa QR-koodin avulla ladattavalle verkkosivulle.

3. Tulvaniitty. Kosteaa niityn kasvillisuuden esittely, tekijät jotka ovat muovanneet aluetta tällaisen, kevättulvan tärkeys, laidunhistoria. Esimerkkilajeja: meisiangervo, mukulaleinikki, keltaängelmä ja karhunputki.

Kuva 14. Ehdotetut luontopolun rastitaulujen paikat.

6 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Mosatonttu Oy 2010: Luontopolku Koskikara. Myllykoski. – Nurmijärven ympäristölautakunta.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, E. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1. Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 8/2008:1–264.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2. Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 8/2008:1–572.
- Toivonen, T. 1983: Myllykosken alueen kasvillisuudesta. – Julkaisematon moniste Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa. 5 s.
- Ympäristöministeriö 2008: METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet. – Suomen ympäristö 26/2008:1–75.
- Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1990: Vantaanjoen ranta-alueiden maisema-, luontokohde- ja suojavyöhykeselvitys Nurmijärvellä 1990.